

אכילה לפני קריאת המגילה

1. תרומת הדשן סימן קט

שאלה: מי שהוא אנוס קצת שלא יכול לילך לבהכ"נ לקריאת מגילה וצריך להמתין עד לאחר שקראו הקהל, ואז ימצא לו אחד שיקרא לו, וזה קשה עליו לישב כל כך בתענית שרי ליה לשמוע קריאתה מבעוד יום ב"ג בתענית אסתר או לאו?

תשובה: יראה דיכול לשמוע קריאתה ויוצא בה מבעוד יום לאחר תפלת ערבית מפלג המנחה ואילך, דהיינו שעה ורביע קודם הלילה. דפסק רבינו תם בריש ברכות דקי"ל דמזמן ההוא ואילך חשיבא לילה לענין ק"ש. ואף על גב דהקפיד התם רחמנא להדיא אמן שכיבה, ובההוא זימנא לאו זמן שכיבה הוא. מ"מ נפיק מידי ק"ש משום דחשיב לילה. כ"ש לענין קריאת מגילה דליכא קפידא במידי אי חשבינן ההוא זימנא ללילה שתהא קריאה בזמנה ב"ד

אבל אין נראה לי להתיר למי דקשה לו להמתין כדלעיל, **שיטעום מעט** קודם קריאת מגילה וימתין שוב עד שיבא לו הקורא. כדאמרינן פ"ק דברכות לא יאמר אדם אוכל קימעא ואשתה קימעא ואח"כ אקרא ק"ש ואתפלל כו', עד כל העובר על דברי חכמים חייב מיתה. ונראה דכ"ש לענין קריאת מגילה דחיישינן שמא תחטפנו שינה ויבטל מקריאתה, שהרי יש בה שהות טובא וגם קריאתה חובה טפי, שהרי כל המצות נדחות מפניה.

2. שולחן ערוך אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרצב סעיף ד

מי שהוא אנוס קצת ואינו יכול לילך לב"ה וצריך להמתין עד אחר שקראו הקהל, וקשה עליו לישב בתענית כ"כ, יכול לשמוע קריאתה מבע"י מפלג המנחה ולמעלה. הגה: אבל אסור לאכול קודם שישמע קריאת המגילה, (טז) אפי' התענית קשה עליו (תה"ד סימן ק"ט).

3. משנה ברורה סימן תרצב ס"ק טז

(טז) אפילו התענית קשה עליו - ואם הוא אדם חלוש והשהייה יזיק לבריאותו ויכול לבוא לידי חולי וטעימה מעט אינו מספיק לו נראה דשרי לאכול אך יבקש מאחד שיזכירנו לקרוא את המגילה אחר אכילתו

4. דרשו

ומשמע מדבריו שלאדם בריא אסור אף אם מבקש מאחר שיזכיר לו לקרוא, וכן דעת הגרי"ש אלישיב שאף אם ממתין לשליח שיביא לו את מגילה, אסור לאכול ואף לא לטעום, ואם אינו יכול לבמוך על כך שהמביא את המגילה יזכיר לו לקרוא אותה. וכן דעת הגר"נ קרליץ שימתין עד חצות אם הוא אדם בריא. אמנם לענין קריאת שמע, כתב לעיל שאם ביקש מחברו להזכיר לו להתפלל ולקרא קריאת שמע, יכול לאכול אף לאחר שהגיע זמן קריאת שמע, וכן לענין אכילה קודם נטילת לולב כשממתין שיביאו לו לולב, כתב במשנ"ב שדעת החת"ס שמותר לו לאכול בינתיים, כיון שמי שיביא לו את הלולב יזכיר לו לנוטלו. וכתב שמי שלבו חלש יכול בודאי לסמוך על זה. ודעת הגר"ח קניבסקי, שגם לענין קריאת המגילה, כשממתין שיביאו לו את המגילה, אם חלש לבו יכול לאכול על סמך זה....

האם דוקא אכילה גדולה או גם טעימה

5. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ד עמוד ב

כדתינאי: חכמים עשו סייג לדבריהם, כדי שלא יהא אדם בא מן השדה בערב ואומר: אלך לביתי ואוכל קימעא ואשתה קימעא ואישן קימעא, ואחר כך אקרא קריאת שמע ואתפלל. וחוטפתו שינה ונמצא ישן כל הלילה; אבל אדם בא מן השדה בערב, נכנס

לבית הכנסת, אם רגיל לקרות קורא, ואם רגיל לשנות שונה, וקורא קריאת שמע ומתפלל, ואוכל פתו ומברך; וכל העובר על דברי חכמים חייב מיתה.

6. שולחן ערוך הלכות ק"ש ותפלה של ערבית סימן רלה סעיף ב

אסור להתחיל לאכול חצי שעה סמוך לזמן ק"ש של ערבית, ואם התחיל לאכול אחר שהגיע זמנה, מפסיק וקורא ק"ש בלא ברכותיה וגומר סעודתו, ואח"כ קורא אותה בברכותיה ומתפלל

7. ט"ז אורח חיים סימן רלה ס"ק ג

לכאורה משמע שאין עובר אלא בעוש' שלשתן. אכילה ושתיה ושינה אבל אין האמת כן דהא עיקר החשש מחמת חוטפתו שינה ונמצא יש איסור בשינה לחוד וא"כ גם אכילה ושתיה כל אחד לבדו אסור דשמא מתוך כך תחטפנו השינה ומ"ה אסור כאן בהתחלת אכיל' לחוד אבל מ"מ פשוט הוא דטעימת פירות מותר

8. משנה ברורה סימן רלה ס"ק טז

(טז) אסור להתחיל וכו' - והטעם שמא ימשך בסעודתו ופעמים ישתקע עי"ז גם בשינה וישכח לקרות שמע ואפילו לאכול קמעא אסור ומ"מ טעימה בעלמא מיני פירות או אפילו פת בכביצה שרי:

9. שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תלא סעיף ב

יזהר כל אדם שלא יתחיל בשום מלאכה ולא יאכל, עד שיבדוק.

10. ב"ח אורח חיים סימן תלא

במהרי"ל כתוב דוקא סעודה אסור לאכול קודם הבדיקה אבל טעימה בעלמא מותר דלא שייך בה אימשוכי

11. מגן אברהם סימן תרצב ס"ק ז

וענ"ש סי' תרפ"ז בשם רא"מ דס"ל איידי דחביבא לא אתי למפשע, ומה"ט לא אסרו ללמוד כמו גבי בדיקת חמץ עכ"ל, א"כ ס"ל דקיל מק"ש וחמץ והנה כיון דבק"ש וחמץ שרי טעימה ... ק"ו כאן, ועוד דעיקר קריאת המגילה ביום, ונ"ל דמש"ה שינה רמ"א לשונו וכתב אסור לאכול וכו' משמע דטעימה שרי ומ"מ אין להקל אלא לצורך גדול

12. משנה ברורה סימן תרצב ס"ק יד

ואפילו טעימה אין להקל אלא לצורך גדול דהיינו חולה קצת או מי שמתענה והתענית קשה לו ושיעור טעימה היינו כביצה פת או משקין כשיעור ביצה.

13. שולחן ערוך אורח חיים הלכות לולב סימן תרנב סעיף ב

אסור לאכול קודם שיטלנו;

14. משנה ברורה סימן תרנב ס"ק ז

(ז) אסור לאכול וכו' - וטעימא בעלמא מדינא שרי מ"מ אין להקל בזה אם לא לצורך גדול ומי שבא בדרך בחוה"מ ומצפה שיבוא למקום הלולב או הדרים על הישובים ומשלחים להם לולב ימתינו עד חצות היום ולא יותר אפילו ביום א' שהוא מן התורה דאסור להתענות ויש אומרים דאם מצפה שיביאו לו לולב אין לו להמתין כלל דהרי יש לו מי שיזכירנו לנטלו היינו אותו שיביא לו הלולב ומי שחלש לבו בודאי יוכל לסמוך עי"ז:

15. שער הציון סימן תרנב ס"ק ז

(ז) הגהות חתם סופר, וכל שכן אם הולך בעצמו למקום שיש בו לולב, ובאליה רבה משמע דמכל מקום נכון להמתין בכל זה, לכתחלה עד חצות. ולענין טעימה בודאי אין להחמיר בכל זה, דהיינו, שיוכל לטעום תיכף אחר התפלה אפילו ביום ראשון:

16. אליה רבה סימן תרצב

(יא) לאכול וכו'. משמע טעימה שרי כמו בקי"ש סי' רל"ה [סקי"ד], מ"מ אין להקל אלא לצורך גדול (מג"א סקי"ז). וגם נ"ל כיון ששרוי בתענית אם נתיר לו טעימה ודאי ימשוך לאכול. אכן במהרי"ל [הלי ערב פסח אות ה] גבי תענית

בכורים שמתעניין ביום ה', כשחל פסח בשבת מתיר טעימה קודם בדיקת חמץ:

17. דרשו

וביאר הגרי"ש אלישיב שבמגילה שמצוותה לקרוא ברבים משום פרסומי ניסא אסור לטעום גם באופן זה, כי חששו שאפילו טעימה בעלמא תגרום להפסד הקריאה ברבים

18. חשוקי חמד מסכת מגילה דף יח עמוד א

ושמעתי ממו"ח מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א דהא דאסור לאכול קודם קריאת המגילה, הוא לא רק משום שמא ישכח ולא יקרא, אלא דמגילה שיש בה פרסומי ניסא, גם זה מהלכות פרסומי ניסא שלא לאכול קודם קריאתה.

19. שו"ת שלמת חיים אורח חיים סימן שסח

סימן תרצ"ב (סעיף ד' בהגה): אסור לאכול קודם שישמע קריאת המגילה. ובמשנ"ב (סקט"ז): ואם הוא אדם חלוש והשהיה זייק לבריאותו ויכול לבוא לידי חולי, וטעימה מעט אינו מספיק לו, נראה דשרי לאכול, אך יבקש מאחד שיזכירנו לקרוא את המגילה אחר אכילתו. והנה לעיל (סימן רל"ה ס"ק ח"י) כתב: ואם ביקש מאחד שיזכירנו להתפלל, ליכא איסורא להתחיל לאכול אפילו כשכבר הגיע זמן ק"ש, ולא זכר שם דוקא אדם חלוש וכו', ואולי גבי מגילה הוא חומרא בעלמא ולא מצד הדין.

תשובה: ספר משנ"ב אינו לפני, והפשוט דשם כתב הדין לאדם חלוש שמוותר לו לטעום אבל כתב לו שראוי להשתדל בעצה שיהיה בהיתר ע"י שיזכירנו, ובסימן רל"ה כתב עיקר הדין דאין בזה איסור אם עשה כן אפילו מי שאינו חלוש (וכוונת דברי רבינו דחלוש הוא היתר אף בלא שומר. ובגוונא דאיכא שומר שרי מעיקר הדין אפילו בלא שהוא חלוש)

20. שו"ת אז נדברו חלו ו סימן עב

ועיין במ"א... ולולא דבריו הייתי אומר דגם כוונת תרומת הדשן היינו אכילת פת עד כביצה דזה אסור ... אבל סתם טעימה של מזונות ופירות לא מדבר מזה תרומת הדשן ובודאי מותר.

21. חבל נחלתו חלק ח

ונראה לדייק מהב"י שמקורו הוא תרומת הדשן באותה תשובה, ואעפ"כ לא הביא כלל את ענין האכילה לפני קריאת מגילה – שהסתייג ממנה, ולכן לא הביאה לא בב"י ולא בשו"ע. ואף הרמ"א שינה מלשון תרומת הדשן ולא כתב שאסור לטעום אלא שאסור לאכול, ומכאן שלא אסר טעימה....

22. ילקוט יוסף תפילה א הערות סימן פט - מהלכות תפלה וזמנה

ולכאורה למה גבי מגילה היתר רק לצורך גדול. וראיתי מי שכתב ליישב על פי מה שכתב בספר האשכול (ריש פרק ג' מהלכות שני וחמישי), דתענית אסתר נתקן כדי שיהיה זריזין למקרא מגילה לשמעה, ולא יתעסקו באכילה. ע"כ. וכיון שתקנו תענית לצורך הזירוז, בודאי דגם טעימה אין להקל אלא לצורך גדול ואמנם לפי מאי דנקטינן בטעמא דתקנת תענית אסתר (ראה בילקוט יוסף מועדים עמוד רעז) שביום פורים הרגו בשונאיהם ולא נפקד מאתנו איש, כי לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי, שעל ידי התענית הקדוש ברוך הוא קיבל תשובתם וביטל הגזרות, ומתענים בכל שנה כדי לרמז שהעיקר הוא בתשובה. נמצא דגם גבי מקרא מגילה שרינן לטעום קודם הקריאה, וכמו שנתבאר בילקוט יוסף שם.

23. חזון עובדיה עמוד צה סעיף יז

אסור לאכול קודם קריאת המגילה ... ומכל מקום מותר לטעום פירות קודם קריאתה וכן פחות מכביצה פת או עוגה, ולשתות תה או קפה. והמחמיר שלא לטעום כלום תבוא עליו הברכה. ... ואם ביקש מאחר שיזכירנה לקריאת המגילה בצבור מותר באכילה

חייב אדם לקרות המגילה בלילה ולחזור ולשנותה ביום. ושל לילה, זמנה כל הלילה; ושל יום, זמנה כל היום מהנץ החמה עד סוף היום; ואם קראה משעלה עמוד השחר, יצא.

25. משנה ברורה סימן תרצב ס"ק טו

ודע דכמו בלילה אסור לאכול קודם קריאתה ה"ה ביום אפילו כבר התפלל אסור לאכול קודם קריאתה וכמו לענין שופר ולולב:

קריאה לפני פלג המנחה

26. פרי חדש אורח חיים סימן תרצב

מי שהוא אנוס קצת כו' [יכול לשמוע קריאתה מבעוד יום מפלג המנחה ולמעלה]. דין זה הוא מבעל תרומת הדשן [סימן קט] שלמד כן מההיא שכתבו התוספות בריש ברכות [ד"ה מאימתין] בשם ר"ת, דלרבי יהודה דסבירא ליה דזמן תפילת ערבית מפלג המנחה ולמעלה, הוא הדין לקריאת שמע. ודבריו דחויים מצד רוב הפוסקים שחלוקים עליו, והפסק האמיתי שזמן קריאת שמע הוא משעת צאת הכוכבים, וכמו שכתבתי בסימן רל"ה בסייעתא דשמיא, וכל שכן במגילה דמפקינן לה [מגילה ד, א] מקרא, דכתיב [תהלים כב, ג] ולילה ולא דומיה לי. ובפרק ב' דמגילה [כ, ב] אמרינן, הא קיי"ל דעד צאת הכוכבים לאו לילה הוא. ולכן הדבר ברור כשמש שאין לסמוך על הוראה זו, ואין לקרוא המגילה אלא משעת צאת הכוכבים, וכל שקרא קודם לכן לא עשה ולא כלום ובירך ברכות לבטלה.

27. ערוך השולחן אורח חיים סימן תרצב

כתבו רבותינו בעלי הש"ע ... אבל הוא תמוה דמה עניין זל"ז דהתם תלוי בקרבנות אבל הכא דקריאת הלילה למידין מן ולילה ולא דומיה לי פשיטא דעד צאת הכוכבים לא הוי לילה [פר"ח] ובודאי תמוה הוא לבד זה דהא עדיין אינו יום י"ד [וגם הגר"א סק"י הסכים להפר"ח] ומימינו לא שמענו מי שיעשה כן

28. משנה ברורה על שולחן ערוך הלכות מגילה ופורים סימן תרצב סעיף ד

(יד) אבל אסור לאכול וכו' - עיין במ"א שמסיק דדוקא אכילה אסור אבל טעימה בעלמא שרי וע"כ טוב יותר להקל לאיש הזה שיטעום קודם קריאת המגילה ולא להקל לקרות מפלג המנחה ולמעלה דהפר"ח קרא תגר על קולא זו ודעתו דקודם צה"כ אינו יוצא כלל אפילו דיעבד וכן משמע דעת הגר"א בביאורו. ואפילו טעימה אין להקל אלא לצורך גדול